

Oponentský posudek bakalářské práce Zuzany Heřmanové

Zápis suprasegmentálních jevů v simultánních přepisech pro neslyšící

Hodnocení podle kritérií ÚBN (<https://ubn.ff.cuni.cz/studium/statni-zaverecne-zkousky/kriteria-pro-posuzovani-bakalarskych-praci/>; cit. 1. 9. 2024):

1. Koncepce práce

Bakalářská práce Zuzany Heřmanové se zabývá důležitým a zatím málo prozkoumaným tématem. Celková koncepce práce je dobře promyšlená, text je logicky strukturovaný. Teoretické a praktické části i výzkum a jeho závěry jsou přiměřeně propojeny. V práci chybí podrobnější diskuse k výhodám a limitům provedeného výzkumu (viz níže, zahrnuje jsem do hodnocení metodologie v části 2). Největším teoreticko-terminologickým nedostatkem je nejasné vymezení suprasegmentálních jevů: autorka se zabývá nejen prostředky suprasegmentálními, ale pod dané označení zahrnuje i některé prostředky neverbální, popř. vybrané specifické kvality kontextu (srov. zvuky z okolí typu zavření dveří, ticho, pauzy, čtení z prezentace aj.). Jde tedy spíše o poněkud heterogenní skupinu jevů, které jsou pro přepis relevantní, ale které by bylo lepší z teoretického hlediska uchopit jinak – buď rozdělit do více skupin, nebo pro ně zvolit obecnější označení. Autorka si je heterogenosti zkoumaných jevů do jisté míry vědoma, např. v kap. 4.3 píše o mimojazykových jevech, ovšem v této kapitole zase nejsou všechny zmíněné jevy mimojazykové (srov. např. čtení). Některé sledované jevy mohou být také vyjádřeny nejen prostředky zvukové povahy, což by v práci také mělo být zohledněno (např. ironie). Celkově ale komplexní uchopení tématu a zahrnutí jevů různého typu oceňuji kladně, protože pro simultánní přepis jsou právě takto rozmanité jevy důležité a pro úvodní zmapování problematiky se širší vymezení sledovaných jevů jeví jako užitečné. (A-)

2. Metodologie a zpracování dat

Autorka pro svůj výzkum zvolila dotazníkové šetření, pro dané téma v rozsahu bakalářské práce to pokládám za volbu vhodnou. Oceňuji rozhodnutí provést šetření jak mezi přepisovateli, tak mezi uživateli přepisu. Kladně hodnotím i snahu výsledky získané z těchto dvou úhlů pohledu usouvztažnit. Domnívám se, že některé otázky dotazníku by mohly být pro účastníky nepříliš jasné (např. otázky 17 a 12 v dotazníku pro uživatele přepisu – např. není zřejmé, zda by nemohlo jít o „setkávání se“ i v jiném kontextu a co je přesně míněno „problematičností“ suprasegmentálních jevů). Autorka se nezmiňuje, že by dotazníky pilotně vyzkoušela; mohlo by to být vhodně zejména u dotazníku pro účastníky z řad uživatelů přepisů (autorka si ale je této problematiky vědoma, viz kap. 2 práce).

Prezentace výsledků je přehledná. Statistické vyhodnocení pracuje jen s absolutními počty (příslušné grafy nejsou dostatečně popsány, zahrnuje do hodnocení formální stránky, viz níže 4) nebo procenty, pro práci daného typu a daný výzkum to však pokládám za přijatelné. Vzhledem k malému počtu účastníků obou dotazníkových šetření by bývalo dobré prezentovat výsledky vždy také v absolutních počtech (pro čtenáře by to také bylo přehlednější – takto je někdy uváděn absolutní počet, někdy procenta; zdá se, že to spíše souvisí s typem grafu než se sdělovanou informací). U otázek směřovaných k frekvenci jistých jevů by bylo dobré brát v úvahu to, že různé jevy jsou v jazykových projevech různě frekventované a přepisovatelé i

uživatelé přepisu budou mít prostě méně zkušeností s jevy, které jsou méně frekventované nebo spíše řídké, a budou pak uvádět, že je přepisují, popř. v prepisech vídají málo.

V diskusi k výsledkům se bohužel opomíjejí limity zvolené dotazníkové metody: V tomto případě zejména to, že výsledky se týkají toho, co o sobě účastníci obou skupin sdělili (nikoli toho, co opravdu „dělají“). Problémem mohou být také možné rozdíly mezi odborným pojetím a představami účastníků výzkumu o jednotlivých jevech, protože účastníci výzkumu jsou patrně často ne-lingvisté (např. dotazníkem nebylo možné zjistit, co si představují pod termíny jako důraz nebo přízvuk; u přízvuku patrně mělo jít o tzv. cizinecký přízvuk?).

I přes výše uvedené limity jsou však získané výsledky zajímavé a mohly by být inspirací k návaznému komplexnějšímu výzkumu daného tématu. (B)

3. Práce s odbornou literaturou

Práce s odbornou literaturou odpovídá požadavkům. Zdroje, o které se text opírá, jsou vhodně zvoleny a jsou relevantní. Bývalo by dobré při práci s nimi více zohledňovat, zda jsou dané informace relevantní i pro češtinu (srov. např. zdroj Vice 2021 a zmínka o slovosledu na s. 21) a zda jsou všechny informace ze starších zdrojů stále aktuální (zejm. české zdroje z konce 90. let). V práci je zřetelná snaha pečlivě odkazovat na zdroje, avšak v některých oblastech je patrná jistá nejistota, např. v tom, jak zacházet s internetovými zdroji (např. uvádění odkazů na web v textu nebo zacházení s Novým encyklopedickým slovníkem a hesly z něj, např. s. 23 a 21), s více zdroji stejného názvu (např. Tichá linka, s. 13 a 65), popř. jak přesně vymezit začátek i konec přebírané části (týká se hlavně odkazů umístěných na konci odstavce). (A-B)

4. Formální úroveň práce

Text práce je přehledný, logicky členěný, psaný přiměřeným odborným stylem. Formální i jazyková stránka práce odpovídají požadavkům, objevují se jen drobnější nedostatky (např. vícero interpunkčních chyb, občasné méně přesné formulace, sloupcové grafy nemají dostatečně popsány osy, autorka mohla využít čísla grafů k odkazování v textu, citace mohly být označeny jen kurzívou, nebo jen uvozovkami atp.). (A)

5. Celkové hodnocení

Bakalářská práce Zuzany Heřmanové splňuje kritéria kladená na tento typ prací, **doporučuji** ji k obhajobě. I přes jisté výše uvedené nedostatky hodnotím práci jako celkově zdařilou a navrhuji hodnocení *výborně*.

Praha 1. 9. 2024

doc. PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D.